

Pojam nadrealizma

Nadrealizam je umjetnički pokret nastao u Parizu. Razvijao se neposredno iz talijanskog metafizičkog slikarstva i dadaizma. André Breton, francuski pjesnik, prvi je okupio umjetnike novog smjera svojim "Manifestom nadrealizma" 1924. godine. Kao i futuristi, prezirali su sve zakone i ustaljene običaje, ali umjesto borbi s društvom, okrenuli su se od stvarnosti i usmjerili svoje napore istraživanju ljudskog duha za koji su smatrali da je potisnut i ugušen društvenim pritiscima. Breton je definirao nadrealizam kao "diktat misli, bez kontrole razuma, izvan svake estetske ili moralne preokupacije".

1929. godine je André Breton izdao nadrealistički manifest u kome je definirao nadrealizam kao „čisti psihički automatizam“ a ova definicija je bila shvaćana jako slobodno. Nadrealizam se dijeli na dva razdoblja:

1. Intuitivno razdoblje koje vjeruje u svemogućnost misli koje su postavljene nad realnošću. U tome razdoblju do 1926. godine se oslanja na filozofski realizam i njihov program je izložio Breton 1924. godine.
2. Političko doba, kada su nadrealisti počeli da reagiraju na politički poredak i protiv kolonijalizma.

Nadrealizam se oslanja na iskustva drugih pokreta, u prvom redu ekspresionizma i dadaizma. Nadrealisti na svojim slikama do krajnjih granica dovode vizualno miješanje i osjećaj nestvarnosti. Nadahnuće traže u podsvjesnome te jedan kraj drugog stavljaju likove koji su jedan drugom strani, kao što su to nekoliko godina ranije radili metafizičari i dadaisti. Bizarno, neobično, uznemirujuće – sve su to karakteristike djela nadrealista koji otvoreno izjavljuju da „žive zajedno s čudovištima ljudskog uma“.

Fantazijska, iracionalna, imaginacijska komponenta umjetnosti oduvijek je izražavala tajnovite predjele ljudske duše. Europska likovna umjetnost od srednjeg vijeka do danas otvara izvore imaginacijskog na razne načine. Tek u nadrealizmu su ove strukture ljudskog bića izašle u prvi plan i umjetnici su se skupili u jedinstven pokret.

U slikarstvu se nadrealisti služe veoma preciznom tehnikom, čineći gotovo opipljivima vizije koje pripadaju dimenziji uma, a ne dimenziji stvarnosti. Na platnu predmeti trpe izobličenja ili se smještaju u kontekst koji je potpuno stran njihovoj uobičajenoj okolini.

Nadrealisti se oslanjaju na teoriju austrijskog psihijatra Sigmunda Freuda (osnivača psihoanalize), prema kojoj čovjek ima dvije naravi, jednu svjesnu i budnu, a drugu podsvjesnu i potisnutu odgojem i zakonima zajednice. Ta ljudska podsvijest se oslobađala u snovima i halucinacijama, te su zato nadrealisti posebnu pažnju usmjerili snovima i slobodnom lutanju prostorima mašte.